

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Історія та археологія Північного Причорномор'я доби Античності
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	юридичний факультет. Кафедра історії
Розробник(и)	Нестеренко Вадим Анатолійович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 5-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 48 год. становить контактна робота з викладачем: лекцій -24 год., практичних занять - 24 год. ІРС - 102 год.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є вивчення процесу заселення, суспільно-економічного, соціально-політичного, культурного розвитку народів Північного Причорномор'я доби античності.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Теоретико-методологічні засади курсу

Поняття, предмет, структура і завдання курсу «Північне Причорномор'я в період Античності». Взаємозв'язок із суміжними дисциплінами. Природно-географічна характеристика Північного Причорномор'я. Характеристика джерел. Історія археологічних досліджень регіону.

<p>Тема 2 Грецька колонізація Північного Причорномор'я</p> <p>Причини й характер грецької колонізації Північного Причорномор'я. Найдавніші осередки колонізації Північного Причорномор'я. Колонізація Нижнього Подністров'я. Колонізація Нижнього Побужжя. Колонізація Європейського Боспору. Колонізація Південно-Західного Криму.</p>
<p>Тема 3 Тіра, Ніконій і поселення. Нижнього Подністров'я</p> <p>Історія археологічних досліджень. Тіра. Ніконій. Поселення Нижнього Подністров'я.</p>
<p>Тема 4 Борисфеніда, Ольвія і поселення Нижнього Побужжя</p> <p>Історія дослідження Борисфеніди та хронологічні етапи її існування. Планування та забудова о.Березань. Джерела та історія дослідження Ольвії. Хронологічні етапи існування Ольвії. Планування та забудова Ольвії. Ольвійська хора. Некрополь Ольвії.</p>
<p>Тема 5 Херсонеська держава</p> <p>Історія дослідження. Хронологічні етапи існування. Планування та забудова міста. Хора Херсонеса. Некрополь Херсонеса.</p>
<p>Тема 6 Боспорське царство</p> <p>Джерела та історія вивчення. Пантікапей, хронологічні етапи його існування. Планування та забудова міста. Некрополь Пантікапея. Хора.</p>
<p>Тема 7 Внутрішня і зовнішня політика Боспору</p> <p>Повстання Совмака у Боспорському царстві. Взаємини з Понтійським царством. Мітрідатові війни. Римський період в історії полісів. Взаємини з кочовими народами.</p>
<p>Тема 8 Духовна культура та релігія</p> <p>Особливі умови розвитку античної культури в колоніях. Писемність. Наука, література, театр. Спортивна культура. Мистецтво. Побут. Релігія.</p>
<p>Тема 9 Господарство античних міст Північного Причорномор'я</p> <p>Землеробство. Городництво та садівництво. Виноградарство і виноробство. Скотарство. Рибальство та полювання. Металургія і металообробка. Керамічне виробництво. Скловаріння. Обробка дерева і кістки. Ткацтво та прядіння. Торгівля. Монетна справа.</p>
<p>Тема 10 Кіммерійці, скіфи, сармати й інші народи Північного Причорномор'я</p> <p>Кіммерійці. Життя, побут, кургани. Військові походи. Писемні пам'ятки про скіфів. Характерні риси матеріальної й духовної культури за матеріалами археологічних досліджень. Видатні археологічні пам'ятки й історія їх досліджень. Військове мистецтво.</p>
<p>Тема 11 Північне Причорномор'я на межі Античності й раннього Середньовіччя</p> <p>Велике переселення народів. Гунська навала. Знищення грецьких полісів. Зміна етнографічного складу населення регіону.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
PH2	Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
PH3	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
PH4	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
PH5	Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу	
Лк1 "Теоретико-методологічні засади курсу" (денна)	Поняття, предмет, структура і завдання курсу «Північне Причорномор'я в період Античності». Взаємозв'язок із суміжними дисциплінами. Природно-географічна характеристика Північного Причорномор'я.
Пр1 "Теоретико-методологічні засади курсу" (денна)	Поняття, предмет, структура і завдання курсу «Північне Причорномор'я в період Античності». Взаємозв'язок із суміжними дисциплінами. Природно-географічна характеристика Північного Причорномор'я. Джерела з історії Північного Причорномор'я. Історія археологічних досліджень.
Тема 2. Грецька колонізація Північного Причорномор'я	
Лк2 "Грецька колонізація Північного Причорномор'я" (денна)	Причини й характер грецької колонізації Північного Причорномор'я. Найдавніші осередки колонізації Північного Причорномор'я.
Пр2 "Грецька колонізація Північного Причорномор'я" (денна)	Причини й характер грецької колонізації Північного Причорномор'я. Найдавніші осередки колонізації Північного Причорномор'я. Колонізація Нижнього Подністров'я. Колонізація Нижнього Побужжя. Колонізація Європейського Боспору. Колонізація Південно-Західного Криму.
Тема 3. Тіра, Ніконій і поселення. Нижнього Подністров'я	
Лк3 "Тіра, Ніконій і поселення. Нижнього Подністров'я" (денна)	Джерела та історія дослідження. Тіра. Ніконій. Поселення Нижнього Подністров'я.
Пр3 "Тіра, Ніконій і поселення. Нижнього Подністров'я" (денна)	Джерела та історія дослідження. Тіра. Ніконій. Поселення Нижнього Подністров'я.

Тема 4. Борисфеніда, Ольвія і поселення Нижнього Побужжя
Лк4 "Борисфеніда, Ольвія і поселення Нижнього Побужжя" (денна) Історія дослідження Борисфеніди та хронологічні етапи її існування. Джерела та історія дослідження Ольвії.
Пр4 "Борисфеніда, Ольвія і поселення Нижнього Побужжя" (денна) Історія дослідження Борисфеніди та хронологічні етапи її існування. Планування та забудова о.Березань. Джерела та історія дослідження Ольвії. Хронологічні етапи існування Ольвії. Планування та забудова Ольвії. Ольвійська хора. Некрополь Ольвії.
Тема 5. Херсонеська держава
Лк5 "Херсонеська держава" (денна) Історія дослідження. Хронологічні етапи існування.
Пр5 "Херсонеська держава" (денна) Історія дослідження. Хронологічні етапи існування. Планування та забудова міста. Хора Херсонеса. Некрополь Херсонеса.
Тема 6. Боспорське царство
Лк6 "Боспорське царство" (денна) Джерела та історія вивчення. Пантікапей, хронологічні етапи його існування.
Пр6 "Боспорське царство" (денна) Джерела та історія вивчення. Пантікапей, хронологічні етапи його існування. Планування та забудова міста. Некрополь Пантікапея. Хора Боспорської держави.
Тема 7. Внутрішня і зовнішня політика Боспору
Лк7 "Внутрішня і зовнішня політика Боспору" (денна) Повстання Совмака у Боспорському царстві. Взаємини з Понтійським царством. Мітрідатові війни. Римський період в історії полісів. Взаємини з кочовими народами.
Пр7 "Внутрішня і зовнішня політика Боспору" (денна) Повстання Совмака у Боспорському царстві. Взаємини з Понтійським царством. Римський період в історії полісів. Взаємини з кочовими народами.
Тема 8. Духовна культура та релігія
Лк8 "Духовна культура та релігія" (денна) Особливі умови розвитку античної культури в колоніях. Релігія й традиції.
Пр8 "Духовна культура та релігія" (денна) Особливі умови розвитку античної культури в колоніях. Писемність. Наука, література, театр. Спортивна культура. Мистецтво. Побут. Релігія.

Тема 9. Господарство античних міст Північного Причорномор'я	
Лк9 "Господарство античних міст Північного Причорномор'я" (денна)	Землеробство. Городництво та садівництво. Виноградарство і виноробство. Скотарство. Торгівля.
Пр9 "Господарство античних міст Північного Причорномор'я" (денна)	Землеробство. Городництво та садівництво. Виноградарство і виноробство. Скотарство. Рибальство та полювання. Металургія і металообробка. Керамічне виробництво. Скловаріння. Обробка дерева і кістки. Ткацтво та прядіння. Торгівля. Монетна справа. Військова справа.
Тема 10. Кімерійці, скіфи, сармати й інші народи Північного Причорномор'я	
Лк10 "Народи Північного Причорномор'я у ранньозалізну добу" (денна)	Писемні джерела про населення Північного Причорномор'я у I тис. до н.е. Кімерійці. Археологічні пам'ятки кімерійців.
Лк11 "Скіфи, сармати й інші народи Північного Причорномор'я" (денна)	Писемні пам'ятки про скіфів. Характерні риси матеріальної й духовної культури. Видатні археологічні пам'ятки.
Пр10 "Народи Північного Причорномор'я у ранньозалізну добу" (денна)	Писемні джерела про населення Північного Причорномор'я у I тис. до н.е. Кімерійці. Життя, побут, кургани. Військові походи.
Пр11 "Скіфи, сармати й інші народи Північного Причорномор'я" (денна)	Писемні пам'ятки про скіфів. Характерні риси матеріальної й духовної культури. Видатні археологічні пам'ятки й історія їх досліджень. Військове мистецтво.
Тема 11. Північне Причорномор'я на межі Античності й раннього Середньовіччя	
Лк12 "Північне Причорномор'я на межі Античності й раннього Середньовіччя" (денна)	Велике переселення народів. Готи в Північному Причорномор'ї. Гунська навала.
Пр12 "Північне Причорномор'я на межі Античності й раннього Середньовіччя" (денна)	Велике переселення народів. Готи. Гунська навала. Знищення грецьких полісів. Зміна етнографічного складу населення регіону.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до семінарського заняття
НД2	Підготовка до поточного та підсумкового контролю
НД3	Конспектування

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекція з використанням мультимедіа
МН2	Практичні заняття
МН3	Навчальна дискусія / дебати

Лекції надають студентам теоретичну основу знань з військової історії. Лекції доповнюються практичними заняттями, що дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах. Демонстрація презентацій передбачає візуалізацію й краще сприйняття навчального матеріалу. Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, практичних занять. Під час підготовки останньої студенти розвиватимуть навички критичного та аналітичного мислення, синтезу навчальної теорії та практичних дій.

Участь у груповій роботі; участь у конкурсах олімпіадах наукових симпозиумах тощо; критична оцінка літератури; виконання творчих завдань.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Робота студента на практичних заняттях (доповідь, доповнення, рецензування).
МФО2	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Опитування
МСО2	Звіт за результатами виконання практичних робіт
МСО3	Реферат (підготовка, презентація, захист)
МСО4	Оцінювання письмових робіт

Контрольні заходи:

5 семестр		100 балів
МСО1. Опитування		40
	усне опитування	40
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт		20
	звіт-конспект	20
МСО4. Оцінювання письмових робіт		40
	залік	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

5 семестр		100 балів
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт		30
	звіт-конспект	30
МСО3. Реферат (підготовка, презентація, захист)		30
	захист реферата	30
МСО4. Оцінювання письмових робіт		40
	залік	40

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних (40 балів) і письмових (40 балів) опитувань та індивідуальних презентацій (20 балів). Всі роботи повинні бути виконані самостійно.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН3	Інтернетресурси

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник / Л. Л. Залізник, О. П. Моця, В. М. Зубар та ін.; за ред. Л. Л. Залізняка. К.: Либідь, 2020. - 504 с.
2	Історія цивілізації. Україна / Н. С. Абашина, М. Ю. Ведейко, О. В. Гопкало та ін.. Т. 1. Від кіммерійців до Русі (X ст. до н.е. - IX ст.). Харків: Фолю. 586 с.
Допоміжна література	

3	Археологія України : підруч. для студ. іст. спец. ВНЗ / І. С. Винокур, Д. Я. Телегін, наук. ред. С. В. Трубочанінов. 2-е вид., випр. і доп. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2020. 479 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
4	Журнал «Археологія і давня історія України» / http://www.vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=111&Itemid=183